

ВІДТВОРЮВАЛЬНА СДАТНІСТЬ МАТОК ЦИГАЙСЬКОЇ ПОРОДИ ПРИ СХРЕЩУВАННІ З БАРАНАМИ ГІСАРСЬКОЇ І МЕРЕНОЛАДШАФ ПОРІД

Решетніченко О.П., Скрипка М., Різнічук І.Ф.

Одеський державний аграрний університет

Г.І. Калиниченко

Миколаївський національний аграрний університет

В основі збільшення поголів'я овець і підвищення їх продуктивності і виробництва продукції лежить комплекс технологічних, технічних, організаційних і економічних питань. В даній статті проведено дослідження: як впливає порода барана на відтворювальну здатність помісних маток цигайської породи першої і другого покоління.

Ключові слова: ярки, помісь, покоління, баранці, двійні, вихід ягнят.

Вівчарство - єдина галузь тваринництва, яка одночасно поставляє народному господарству різноманітну продукцію з цілющими властивостями: дієтичну ягнятину, молоко для виготовлення делікатесних сирів та бринзи, а також незамінну сировину - вовну, овчини, смушки та шкіри, вироби з яких за гігієнічними властивостями не мають аналогів по сприянню збереження здоров'я та продовження життя людини.

На позитивному балансі цієї галузі такі суттєві переваги, як універсальний характер одержуваної продукції та сировини; великий і різноманітний генофонд порід; прискорений оборот стада завдяки можливості інтенсивного вирощування молодняку практично усіх порід і реалізації його на м'ясо в рік народження, висока пристосованість овець до місцевих умов.

Україна в усі часи мала ґрунтову базу розвитку вівчарства: чітку систему теоретичного, методичного та організаційного забезпечення племінної роботи, обґрунтовану і практично виважену технологію виробництва, доцільну систему заготівлі, первинної обробки і переробки продукції овець.

У теперішній час вівчарство України опинилося в кризовому стані: у 10 разів скоротилося поголів'я овець, у 1,5 рази зменшились показники продуктивності і відтворення тварин, втрачено плану і не опановано ринкову систему продажу продукції вівчарства; зростання цін на енергоносії і техніку та ветеринарні препарати спричинило непомірне збільшення собівартості продукції овець. Відсутність обґрунтованого паритету цін на сільськогосподарську і промислову продукцію призвело до збитковості вівчарства в цілому.

Катастрофічний стан вівчарства обумовлений багатьма причинами, але найважливішими з них є негативний вплив на вітчизняних товаровиробників, нерегульованих руйнівних економічних процесів, жорсткого ринкового змісту, існуючий несприятливий диспаритет цін на промислову і сільськогосподарську продукцію, відсутність цивілізованого ринку збуту продукції та державної підтримки галузі, правова незахищеність виробників продукції, далекі від нормальної еквівалентності економічні умови, в яких працюють галузі, приречені до продукції вівчарства на всіх етапах їх надходження. Так у структурі вартості товарної продукції галузі частка товаровиробників складає лише 2-3%, а переробників, торгівлі та різних посередників - 97-98%, тоді як у країнах з розвиненим вівчарством доля перших складає 30-40%.

У теперішній час важливо зберігати та збільшити генетичний потенціал тварин вітчизняних порід і раціонально використовувати кращий генофонд світової селекції. У період переходу до ринку для стабілізації розвитку тваринництва не менше важливим є державна підтримка галузі, що передбачене державне замовлення чи держконтракт на вовну, дотацій до закупівельної ціни на неї.

Селекційно-племінна робота повинна бути зосереджена на консолідації наявних високопродуктивних порід і типів овець та створенні нових з високими продуктивними й господарськими якостями з тим, щоб у господарському секторі настриг вовни на вівцю досяг 4

кг, вихід ягнят на 100 маток і ярк -97-100 голів, у приватному секторі – відповідно 5 кг і 110-120 голів.

Завдяки високим біологічно-господарськими якостями овець та енергозберігаючій технології виробництва вовни в умовах ринку вівчарство стає однією з конкурентоспроможних галузей тваринництва.

В останні роки в Україні виведено ряд нових типів і порід (таврійський в асканійській тонкорунній породі. Асканійська м'ясо-вовнова порода з кросбредною вовною, гірськокарпатська, асканійська каракульська та ін.), які за продуктивністю можуть конкурувати з породами світових стандартів

Сучасні проблеми розвитку вівчарства висовують необхідність глибоких досліджень можливості вдосконалення існуючих та виведення нових порід, породних груп та типів високопродуктивних м'ясних та м'ясо-вовнових скоростиглих овець, які більш раціонально використовують кормові ресурси для формування баранини, вовни, хутрової сировини та можуть конкурувати з іншими інтенсивними галузями тваринництва. До цих проблем відносяться в першу чергу оцінка племінних та продуктивних якостей овець, які розводяться, визначення рівня впливу генетичних факторів на розвиток продуктивних ознак, вивчення закономірностей успадкування ознак та зв'язку між ними, вивчення тестів відбору тварин для удосконалення бажаних ознак при чистопородному розведенні та схрещуванні.

В Україні протягом багатьох років овець розводили для виробництва вовни. Внаслідок фінансово-економічної кризи, яка спричинила диспаритет цін на продукцію вівчарства, перш за все на вовну, а також ресурси, які необхідні для її виробництва, поголів'я овець скоротилося майже у 8,3 рази.

Підвищення конкурентоспроможності галузі вівчарства в сучасних умовах обумовлено його м'ясною продуктивністю. Спеціалізація вівчарства на виробництві молоді баранини потребує наявності порід, що відрізняються високою м'ясною продуктивністю. Цій вимозі в повній мірі відповідають породи м'ясо-вовнового і м'ясного напрямів, важливою біологічною особливістю яких є скороспілість, плодючість, інтенсивний ріст і розвиток, більш економічна, в порівнянні з іншими породами, трансформація корму в продукцію, можливість використання тварин для господарських цілей в ранньому віці.

Основним методом формування м'ясного напрямку у вівчарстві є схрещування місцевих порід овець з кращими породами вітчизняного генофонду. Сучасні м'ясо-вовнові та м'ясні породи овець відрізняються високими племінними якостями, а одержане від них помісне потомство, за рахунок ефекту гетерозису, вже в першому поколінні вдало поєднує добрі м'ясні якості порід, які покращували за бажаними ознаками (приспособленість до місцевих умов, особливості вовнового покриву та ін.).

Велику увагу в селекційній роботі заслуговують вівці інтенсивних типів.

Необхідність виявлення генетичного потенціалу продуктивності гісарської породи, як поліпшуючого генофонду підвищення м'ясних якостей овець цигайської породи.

Україна з стародавніх часів була вівчарською державою. У різних регіонах розводили овець різного напрямку продуктивності. Так, у Херсонській, Миколаївській, Запорізькій областях розводили асканійську тонкорунну породу, у Приазов'ї, Придністров'ї і Задністров'ї, в Одеській, Донецькій областях та в Криму – цигайську породу з двома внутрішньопородними типами: кримським – вовново-м'ясним і приазовським – м'ясо-вовновим.

Проблема збільшення поголів'я овець і виробництва продукції вівчарства на теперішній час дуже актуальна, так як вирішує загальнодержавні питання: виробництво продуктів харчування для населення і сировини для легкої промисловості. Вівчарство забезпечує продовольчу безпеку країни і вирішує соціальні питання – забезпечуючи робочими місцями населення як на селі, так і в містах на підприємствах переробки сировини і в торгівлі.

В Україні на частку баранини і козлятини припадає 0,6% виробництва всіх видів м'яса, тому вівчарство можна вважати галуззю невикористаних можливостей щодо забезпечення населення м'ясом. Особливістю обліку показників розвитку вівчарства та козівництва є те, що окремі показники їх роботи державні органи статистики враховують сумісно. Найбільше поголів'я овець та кіз (60,1% загального поголів'я) утримується у господарствах усіх категорій

у тому числі: Одеської (27,2%), Закарпатської (10,9%), Харківської (5,6%), Дніпропетровської (4,3%), Запорізької (4,2%), Миколаївської (4,1%) і Херсонської областей. В Одеській області майже половина поголів'я припадає на три райони – Болградський, Тарутинський і Арцізьський. Тут масово проживають болгари, молдавани, гагаузи – народи, в яких традиційно вівці – одна з головних складових селянського господарювання [2]. Оскільки Одещина має специфіку, зумовлену прикордонним розташуванням, то Одеса є всеукраїнським торгівельним центром, одним з лідерів за поголів'ям овець та кіз, з виробництва баранини та овечого молока, то в цій області варто створити регіональний аграрний оптовий ринок [3].

В основі збільшення поголів'я овець і підвищення їх продуктивності і виробництва продукції лежить комплекс технологічних, технічних, організаційних і економічних питань.

Одним із важливих напрямів підвищення ефективності виробництва продукції є послідовне впровадження промислових методів, які ґрунтуються на використанні досягнень науково-технічного прогресу, поліпшення відтворення, інтенсивній відгодівлі, нагулу, удосконаленню порід, раціонального використання виробничих ресурсів, а саме чіткого виконання обраної технології виробництва продукції [5].

Під технологією виробництва продукції вівчарства розуміють сукупність методів, засобів, прийомів, спрямованих на максимальну переробку кормів за допомогою овець у вовну, баранину, смушки, овчини, молоко. Вівчарство сприяє також підвищенню ефективності використання сільськогосподарських угідь [1].

В основі технології лежать біологічні процеси, які пов'язані з перетворенням в організмі вівці органічної речовини корму у ту чи іншу продукцію. Тому, необхідно створювати для овець такі умови, за яких вони могли б найкраще переробляти корми у продукцію, а також підвищувати інтенсивність своїх біологічних функцій й реалізувати свій генетичний потенціал. Тварина може реалізувати його тільки за комфортних умов, так як спадково зумовлені ознаки високої продуктивності корегуються умовами зовнішнього середовища, основними складовими якого є годівля, утримання, догляд [4].

Тобто тварина, одержана від високопродуктивних батьків, теоретично може мати високу продуктивність певної ознаки внаслідок її успадковування. Але це відбудеться тільки тоді, коли їй будуть створені оптимальні умови. Якщо ж тварині створити умови незадовільної і неповноцінної годівлі й утримання, то вона не зможе реалізувати свій генетичний потенціал і її продуктивність буде низькою.

За будь-якої технології вівці повинні бути здоровими, мати високий генетичний потенціал, який за оптимальних умов забезпечував би високу продуктивність.

Метою нашої роботи було: дослідити відтворювальну здатність баранів гісарської та меринолашдшафт порід на матках цигайської породи першого і другого поколінь.

Матеріал та методика досліджень. Робота виконувалась на матках цигайської породи у кількості 80 голів, які були отримані від (Циг х Гіс) та (Циг х Мерин) першого і другого покоління в умовах ФОП «Еколандія» Одеського району Одеської області. Для цього відібрані матки були розділені по 2 групи аналогів кожної породи по 20 голів у кожній групі. Перша група була першого покоління (F1), друга – другого покоління (F2). В період парувальної кампанії всі матки були спаровані із баранами-плідниками гісарської та мериноландшафт порід. Все поголів'я овець утримувалось в однакових умовах.

Показники відтворювальної здатності помісних маток (Циг х Гіс) наведені в таблиці 1.

З даної таблиці видно, що за показниками відтворювальної здатності у маток цигайської породи є деякі відмінності залежно від походження. Так, кількість маток, що об'ягнулися в першій групі порівняно із другою групою було більше на 6 голів, або на 19,5%. Так, кількість маток, що об'ягнулися двійнями було більше на 9 голів або на 29,1 %, а одинцями – менше на 3 голів або на 9,6%, чим у першій групі.

Вихід ягнят на 100 маток у другому поколінні зменшився на 30,9 %. Ці дані свідчать, що барани-плідники гісарської породи не підвищують плодючість вівцематок. Оскільки гісарській породи притаманна невисока плодючість.

Таблиця 1. Показники відтворювальної здатності помісних маток (Циг х Гіс) F1, F2

Показники	I – група (F1)		II – група (F2)	
	гол.	%	гол.	гол.
Окотилося ярок, всього	20	100	20	%
Народилося ягнят, всього	31	100	25	100
у т. ч. баранців, всього	15	50,9	13	100
з них одинці	6	17	7	52
Двійні	9	33,9	6	28
Ярок всього	16	49,1	12	24
з них одинці	6	11,3	8	48
Двійні	10	37,8	4	32
Одержано ягнят на 100 маток	155,9		125	

Показники відтворювальної здатності помісних маток (Циг х Мерин) наведені в таблиці 2.

Таблиця 2. Показники відтворювальної здатності помісних маток (Циг х Мерин) F1, F2

Показники	I - група (F1)		II - група (F2)	
	гол.	%	гол.	%
Окотилося ярок, всього	20	100	20	100
Народилося ягнят, всього	35	100	40	100
у т. ч. баранців, всього	20	57	24	54
з них одинці	7	19,9	-	30
Двійні	13	37,1	24	24
Ярок всього	15	43	16	46
з них одинці	5	14,4	-	23
Двійні	10	28,6	16	23
Одержано ягнят на 100 маток	176,5		200	

Як видно з даних таблиці, за показниками відтворювальної здатності у маток цигайської породи при спарюванні із баранами породи мериноландшафт є відмінності залежно від походженням. Так, кількість ягнят, що народилися в першій групі порівняно із другою групою було менше на 5 голів, або на 14,4%. А за типом народження відмінність спостерігалася лише за двійнями. У вівцематок F2 народжувалося двійнів на 60% більше ніж у маток F1.

Порівнюючи вихід ягнят на 100 маток при використанні баранів-плідників породи мериноландшафт з плодючістю маток цигайської породи при чистопородному розведенні можна констатувати, що барани цієї породи мають значно більший вплив на відтворювальну здатність маток. У помісних маток F2 плодючість підвищувалася на 23,5% порівняно з матками F1.

Наведені дані свідчать, що барани-плідники породи мериноландшафт є поліпшувачами відтворювальної здатності маток цигайської породи, за рахунок збільшення кількості двійневих ягнят.

Отже, з метою збільшення поголів'я тварин і підвищення плодючості маток цигайської породи доцільно й ефективно використовувати баранів – плідників м'ясо-вовнового напрямку продуктивності породи мериноландшафт.

Висновки. 1. Вихід ягнят на 100 маток при паруванні маток цигайської породи з баранами – плідниками гісарської породи у помісей F1 станове 156 гол а у F2 - 125 гол.

2. Вихід ягнят на 100 маток цигайської породи при паруванні з баранами – плідниками породи мериноландшафт станове у F1 176 гол а у F2 - 200 гол.

3. Для збільшення поголів'я тварин і підвищення плодючості маток цигайської породи доцільно використовувати баранів породи мериноландшафт.

Список використаних джерел

1. Китаєва А. П. Проблеми сучасного розвитку вівчарства. Тваринництво України. 2016. №2. С. 2-4.
2. Кравченко Н. И. Актуальные вопросы реализации генетического потенциала многоплодия мериносовых овец. Овцы, козы, шерстяное дело. 2011. №4. С.18-19.
3. Мазуренко О.В. Інноваційно-технологічний розвиток тваринництва як умова продовольчої безпеки. Економіка АПК. 2015. № 9. С. 89-94.
4. Слюсаренко І.С. Ріст і розвиток ягнят цигайської породи одержаних від батьків різних порід. Науково інформ. Вісник Херсонського ДАУ. 2017. Вип.9. С. 58-61.
5. Тимофійшин І. І. Відгодівельні якості та м'ясна продуктивність помісних м'ясововнових баранців. Зб. наук. пр.. Подільського агро-біотехн. у-ту. Серія «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва». 2010. Вип. 18. С. 205-207.

REPRODUCTIVE ABILITY OF EWES OF THE TSIGAI BREED WHEN CROSSED WITH RAMS OF THE GISAR AND MERUNOLANSHAF BREEDS

Reshetnichenko O., Skrypka M., Riznichuk I., Kalinichenko G.

At the heart of increasing the number of sheep and increasing their productivity and production is a set of technological, technical, organizational and economic issues. In this article, a study was conducted on how the breed of sheep affects the reproductive capacity of local ravines of the gypsy breed of two generations.

Key words: bright, crossbreed, generation, lambs, singles, twins, lambs.